

Livskvalitet i Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet

Sammanfattning

Inledning

I den här rapporten presenteras en grundlig analys och politiskt relevanta rön om livskvaliteten i tre kandidatländer till EU: Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet.

Rönen baseras på Eurofound's andra europeiska undersökning om livskvalitet (EQLS 2007). I rapporten analyseras livskvaliteten på olika sociala områden utifrån både objektiva och subjektiva indikatorer. Här beskrivs hushållens syn på sin ekonomiska situation, familjeliv, bostads och närmiljö, hälsa och tillgång till hälso och sjukvårdstjänster, upplevd samhällskvalitet, det subjektiva välbefinnandet liksom sambanden mellan dessa faktorer. Den mer ingående undersökningen av de här områdena och jämförelsen av samhällsgrupper inom och mellan länderna ger information som är viktig både för att förstå ländernas bakgrund och för att kunna utforma den framtida politiken.

Sammanhang

Kandidatländerna har olika profiler och utvecklas på olika sätt, men alla arbetar med att genomföra reformer för att kunna anslutas till EU. På så sätt bidrar de till att skapa ett område med gemensam politik och gemensamma regler som delas med EU:s medlemsstater.

I Europa 2020 strategin fastställs prioriteringar för en smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Den skapar också en ram för kandidatländernas egna reforminsatser. Forskning om livskvalitetsfrågor kan göra det lättare att utvärdera framstegen på väg mot de målen. Vissa ambitiösa mål för att få in fler personer på arbetsmarknaden, lyfta befolkningen ur fattigdom och bygga ut skolsystemet kan vara svåra för länderna att nå. I den här rapporten ges några förslag till vad insatserna bör inriktas på.

Skillnaderna mellan å ena sidan de gamla och nya medlemsstaterna och å andra sidan kandidatländerna när

det gäller livskvalitet och välfärdens infrastruktur är en utmaning om man vill förstå ländernas bakgrunder, ta itu med situationen för missgynnade grupper i samhället och hitta effektiva sätt att öka sammanhållningen i Europa. Med tanke på detta innehåller rapporten idéer om hur man kan utforma ett system för övervakning och insamling av indikatorer i de olika länderna.

Resultat

Överlag är tillfredsställelsen med livet betydligt lägre i de undersökta länderna än i de 27 medlemsstaterna (EU27), och det har till stor del att göra med fattigdom. De som har låg utbildning, står utanför arbetsmarknaden och bor i landsbygdsområden har otillräckliga inkomster och är materiellt fattiga. Det sociala utanförskapets många dimensioner har samband med låga inkomster, dåliga arbetsförhållanden, anställningsotrygghet, brist på omsorgstjänster och dålig hälsa.

Hur utbredd den informella ekonomin är varierar mellan länderna och har betydelse för livskvaliteten. Personer utan formell anställning har det sämre ställt än personer med arbete i fråga om hälsa, välbefinnande, materiell standard och kvalitet på boendet.

Trots att många i de här länderna äger sina hem är boendekostnaderna en tung börda, särskilt för människor i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet. Bostäderna är ofta undermåliga eftersom ägarna inte har råd att underhålla eller förbättra dem. De som bor i städer och tätorter är också mer bekymrade över lokala miljöproblem.

Familjen är mycket viktig i kandidatländerna, både för det subjektiva välbefinnandet och som en källa till stöd. Det hänger delvis samman med traditionella hushållsstrukturer, även om de är på väg att förändras, vilket är tydligast i Kroatien. Männan deltar

dock mindre i hushållsarbetet än kvinnorna och även mindre än männen i EU27.

Den bristande jämställdheten är märkbar – kvinnorna lever under sämre förhållanden än männen. Kvinnorna deltar i allmänhet inte i lika stor utsträckning i förvärvslivet och arbetet (kvinnors och mäns) präglas av långa arbetsdagar och dålig balans mellan arbete och privatliv. Cirka 45 procent av kvinnorna i alla tre länderna (jämfört med 35 procent i EU27) uppgav att de dagligen tar hand om och uppfostrar barn. Tittar man uteslutande på kvinnor med barn är andelen också högre i de tre kandidatländerna: 53 procent i Kroatien och i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och 59 procent i Turkiet (45 procent i EU27).

Det informella sociala stödet är mycket viktigt för den allmänna tillfredsställelsen med livet i alla länderna, vilket visar att det kan fungera som ersättning för de välfärdsinstitutioner som finns på andra håll i Europa.

Kandidatländerna skiljer sig åt när det gäller inställningen till offentliga tjänster och tilltron till myndigheter. Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien kännetecknas av misstro mot myndigheter och kan behöva ta itu med öppenhetsfrågor, medan man i Turkiet visar större tilltro till de viktigaste politiska och sociala institutionerna än i EU27 i genomsnitt.

Slutsatser

- Eftersom den låga förvärvsfrekvensen är en central fråga är de sysselsättningshöjande åtgärderna viktiga, inte bara för dem som är officiellt registrerade som arbetslösa utan även för ungdomar som inte har börjat arbeta och för kvinnor.
- Att öka kvinnornas delaktighet i samhället genom tillgång till utbildning, fortbildning och sysselsättning är en viktig fråga i alla tre länderna om man ska kunna göra något åt familjernas fattigdom och den sociala utvecklingen. För att förbättra balansen mellan arbete och privatliv kan det också behövas kvalitativ barn och äldreomsorg till en rimlig kostnad och med god geografisk täckning.
- Genom att överföra fler arbeten från den informella till den formella sektorn skulle fler omfattas av socialförsäkringen och dessutom skulle det generera offentliga intäkter. Att ta itu med problemen med personer med korttidsanställning eller som saknar anställningsavtal och för vilka inga sociala avgifter betalas bör prioriteras, framför allt i Turkiet.

- Politiska åtgärder för social integrering bör inriktas på sårbara grupper som lever i fattigdom och nöd. Insatserna bör inriktas på äldre i allmänhet och på ungdomar i Turkiet, på landsbygdsområden, lågutbildade och kvinnor. Äldres sociala integrering skulle kunna förbättras genom att de offentliga pensionssystemens täckning ökas och tillräckliga pensioner säkras.
- Enligt EU:s policy krävs ytterligare investeringar i utbildning och livslångt lärande för att få in fler personer på arbetsmarknaden och lyfta människor ur fattigdom. Utvecklingen i de olika länderna visar en efterfrågan på högre utbildning, särskilt i Turkiet och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Den högre utbildningens snabba expansion, framför allt i det sistnämnda landet, har dock fört med sig nya regleringsproblem som måste lösas.
- Bostadspolitiska åtgärder bör koncentreras till att erbjuda bostäder med god kvalitet till rimliga priser för låginkomstgrupper. En rad insatser skulle behövas för att bidra till att höja den låga standarden på bostäderna. Insatserna bör också bidra till en lösning på den dåliga geografiska matchningen och bristen på bostäder.
- När det gäller miljöns stora effekter på hälsan bör åtgärder för bättre miljö i bostadsområden stärkas, framför allt i tätortsområden.
- För att reformera utgifterna inom hälso och sjukvården är det mycket viktigt att investera i förebyggande hälsoprogram och minska de regionala skillnaderna i utbudet av hälso och sjukvårdstjänster. Tyngdpunkten bör ligga på att förbättra de äldres hälsa, i synnerhet i Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, och på att förbättra situationen för kvinnor i Turkiet som lider av dålig hälsa och kroniska sjukdomar. Förslag om hur man kan förbättra det psykiska välbefinnandet för människor med kroniska sjukdomar eller funktionsnedsättningar krävs i alla tre länderna.
- Välfärdsutbud och offentliga tjänster bör utvecklas för att ersätta det stöd som inte alltid finns att få inom familjen. Att främja social och politisk delaktighet, bland annat genom EU stöd till civilsamhällets organisationer, kan vara ett sätt att skapa nya mekanismer för sammanhållning i samhället.

Mer information

EQLS rapporten "Quality of life in Croatia, the former Yugoslav Republic of Macedonia and Turkey" (Livskvalitet i Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet) hittar du på:
<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1136.htm>
Översiktsrapporten om EQLS och ytterligare analyser av uppgifterna från undersökningen finns på Eurofound's webbplats:
<http://www.eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eqls/>

Tadas Leončikas, forskningsledare
tle@eurofound.europa.eu